

2013–2015 FLERÅRSPLAN

Upplandsstiftelsen	2
Stiftelsens unika roll	3
Uppdraget	3
Långsiktig inriktning	3
Faktorer att ta hänsyn till	3
Utveckling av prioriterade frågor	4
Stiftelsen som resurs för medlemmarna	4
Möjligheter till genomförande	4
Ekonomi	5
Verksamheter	
1. Naturområden och anläggningar	5
2. Barn och ungdom	5
3. Friluftsliv – folkhälsa	6
4. Naturvård	7
5. Information och marknadsföring	9
Bilaga 1 Budget med noter	10
Bilaga 2 Karta	11

UPPLANDSSTIFTELSEN är en ideell förening med landstinget och kommunerna i Uppsala län som medlemmar. Stiftelsen bildades 1972 för att "underlätta och stimulera allmänhetens friluftsliv" samt "verka för bevarande och skydd av den uppländska naturen".

Stiftelsen driver en mängd projekt, både för att främja naturvården och för att utveckla friluftslivet. Stiftelsen förvaltar naturområden i länet, varav de flesta är naturreservat. En del är fritidsområden med campingplats eller stugby samt badstränder, strövmarker etc. Andra har som huvudsyfte att bevara och vårda växter, djur och naturmiljöer. Stiftelsen ansvarar också för länets vandringsled, Upplandsleden och tre kanotleder.

Genom vår naturskoleverksamhet stimulerar vi lärare och klasser till mer verksamhet utomhus. Vi sprider kunskap om länets natur, naturvård och friluftsmöjligheter genom informationssatsningar i Biotopia, kurser och konferenser, samt genom skrifter, foldrar och vår hemsida.

Postadress Box 26074, 750 26 Uppsala

Besöksadress S:t Johannesgatan 28 G

Tfn 018-611 62 71 **Fax** 018-51 16 98

Hemsida www.upplandsstiftelsen.se

FÖRDJUPAD INFORMATION om stiftelsens verksamhet finns på vår hemsida och i våra årsredovisningar. På hemsidan beskrivs vår verksamhet med naturvård, friluftsliv och naturskola. Här finns även utflyktstips, nyheter, kalendarier och publikationer som pdf-filer.

I årsredovisningarna fram till och med år 2003 finns en temadel som beskriver en aktuell verksamhet, projekt eller naturområden. Därefter publiceras temat i en separat Årsbok.

År	Tema	
1996	Stiftelsen 25 år	Härjarö, Gåsholmen samt projekt Ekologisk landskapsplanering vid Vällen
1997	Kusten	Alla naturområden och projekt vid kusten
1998	Mälardalslandskapet	Alla naturområden och projekt vid Mälaren samt IP Skogen och skriften Vatten
1999	Dalälven	Alla naturområden och projekt vid Dalälven och arbetet med barn & ungdom/naturskola
2000	Barn, ungdom och natur	All verksamhet inom temat
2001	Naturskogar	Skogsskydd, Kalmarnäs, Kallriga, Bredforsen
2002	Friluftsliv och folkhälsa	All verksamhet inom temat
2003	Vård av kulturlandskapet	Gräsöfonden, Mälardalshagar och Roslagshagar
2004	Hotade djur och växter	
2005	Kustvatten	
2006	Vårda och visa natur	Wik, Ledskär, Tvärnö, Rävsten och Kalmarnäs
2007	Smultronställena i naturen	
2008	Naturskolan	
2009	Upplandsleden och våra stigar	
2010	Mångfald i kulturlandskapet	
2011	Den uppländska skogen	

STIFTELSENS UNIKA ROLL

Upplandsstiftelsen främjar länsinvånarnas hälsa och välbefinnande genom att stimulera till vistelse i naturen. Genom en mängd olika aktiviteter verkar vi för bevarande av biologisk mångfald. Folkhälsa och bevarandet av natur- och kulturlandskapet är betydelsefulla samhällsfrågor, mer viktiga nu än någonsin.

Upplandsstiftelsens fristående position ger unika möjligheter att initiera och driva verksamheter i nära samarbete med olika organisationer och parter. Det sker ofta med tillgång till externa medel från olika EU-fonder, staten, Världsnaturfonden WWF m.fl. Verksamheten får därmed en bred bas och ett stort genomslag i samhället.

Stiftelsen har personal med hög kompetens och brett kontaktnät och intar ofta rollen som expertorgan och projektledare. Egen medfinansiering krävs i regel för att kunna erhålla externa medel till projekt.

Stiftelsens insatser kompletterar och förstärker i hög grad kommunernas verksamheter.

UPPDRAGET

Stadgarna anger att Upplandsstiftelsen ska

- underlätta och stimulera allmänhetens friluftsliv samt
- verka för bevarande och skydd av den uppländska naturen.

LÅNGSIKTIG INRIKTNING

Upplandsstiftelsens styrelse har beslutat om en långsiktig inriktning som ska prioritera:

- Offensivt förebyggande folkhälsoarbete genom hemsida, kurser och annan information om friluftsmöjligheter.
- Naturvård genom skydd av biologiskt värdefulla natur- och kulturmarker med goda möjligheter för utveckling av rekreation och friluftsliv.
- Barn, ungdom och natur, särskilt naturskoleverksamhet.

FAKTORER ATT TA HÄNSYN TILL

- Följande policydokument och aktiviteter berör väsentligen stiftelsens verksamhet och understryker behovet av gemensamma satsningar på naturvård och friluftsliv:

Miljömål för Uppsala län 2008–2010 (Länsstyrelsen).

Miljö kvalitetsmål Levande skogar i Uppsala län (Skogsvårdsstyrelsen Mälardalen 2004).

En samlad naturvårdspolitik (Regeringsskrivelse 2001/02:173).

Hållbart skydd av naturområden, Regeringens proposition 2008/09:214.

Mål för folkhälsan (Regeringens proposition 2002/03:35).

Uppländsk drivkraft. Regionalt utvecklingsprogram för Uppsala län (Regionförbundet Uppsala län 2008).

Nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (Skolverket).

Regeringens proposition 2009/10:238 Framtidens friluftsliv.

- Staten satsar betydande resurser på åtgärder för bevarande av biologisk mångfald. Upplandsstiftelsen bidrar i hög grad till att resurser kan tillföras länet i form av stöd till jordbrukare som arbetar med landskapsvård, åtgärder för biologisk mångfald inom projekt etc.
- Omfattande resurser finns tillgängliga för att förbättra vattenkvalitet och öka biologisk mångfald i Östersjön. Stiftelsen är aktiv inom flera projekt.
- Projektmedel för vattenvård LOVA och för lokal naturvård LONA kan sökas av kommunerna. Stiftelsen samverkar med samtliga kommuner i länet i olika projekt.
- Världsnaturfonden WWF har utsett norra Roslagen till ett av tre projektområden i Sverige. Samarbete med Upplandsstiftelsen utvecklas för att stärka naturmiljöerna inom projektområdet.
- Uppsala län ingår i projektområdet för Central Baltic Interreg IVA som omfattar länderna runt Östersjön. Stiftelsen leder ett internationellt projekt tillsammans med bl a Estland och Lettland.
- Naturvårdsverket har tagit fram ett 30-punktsprogram för bättre förvaltning och nyttjande av naturskyddade områden *Värna – vårda – visa*. Programmet är vägledande för stiftelsens förvaltning av naturreservat.
- Biotopia är ett viktigt centrum för information om länets natur, naturskyddade områden och hitta ut i naturen, exempelvis till smultronställen och naturreservat. Stiftelsen deltar i och utvecklar verksamheten.
- Svenska skolelever uppvisar sämre resultat i matematik och naturorienterade ämnen än tidigare. Fler elever är överviktiga och rör sig för lite. Naturskolan har en viktig roll att fylla för att motverka dessa trender.

UTVECKLING AV PRIORITERADE FRÅGOR

Den långsiktiga inriktningen innebär en koncentration av verksamheten till naturvård och vardagsnära friluftsliv/naturkontakt samt på satsningar för barn och ungdom.

Folkhälsa

Styrelsen vill under perioden fortsätta att lyfta fram folkhälsoarbetet. I samverkan med berörda parter ska stiftelsen öka tillgängligheten till naturen huvudsakligen genom Smultronställen i naturen, Biotopia och god förvaltning av stiftelsens områden och leder. Att information om besöksmål och aktiviteter når nya grupper är en viktig del av arbetet. Avsikten är att nå och öka insatserna för alla länsinvånare.

Den satsning som stiftelsen tidigare gjort på bl.a. friluftsområden med anläggningar förskjuts mot att stimulera länsinvånarnas intresse för vardaglig vistelse i naturen.

Naturvård

Stiftelsen fortsätter med satsning på de stora landskapsvårdsprojekten bl.a. Mälarprojektet, Roslagshagar och Dalälvsarbetet. Två omfattande projekt med finansiering från Central Baltic IVA och Världsnaturfonden kommer att genomföras under perioden.

Stiftelsen har tagit fram ett omfattande underlagsmaterial för blivande naturreservat som Länsstyrelsen verkar för att skydda genom naturreservatsbeslut.

Upplandsstiftelsen har antagit en något förändrad inriktning avseende det egna arbetet med områdesskydd. Arealmässigt mindre objekt med höga värden både för naturvård och friluftsliv lyfts fram. Särskilt prioriteras skärgårdar och blandområden (löv- och hagmarker) och strategiskt belägna områden, gärna tätortsnära med betydelse för friluftsliv/folkhälsa, små ur- och naturskogsobjekt och rika våtmarker. Dessa typer av objekt prioriteras inte i den statliga satsningen på naturskogar. Under planperioden ska stiftelsen söka säkerställa minst ett skogsområde med höga naturvärden. Inriktningsförändringen innebär konkret att stiftelsen i betydligt högre grad samarbetar med kommunerna.

Stiftelsen utvecklar vattenvårdsarbetet med inriktning mot länets sjöar, vattendrag och våtmarker liksom arbetet med restaurering och skötsel av våtmarker. Här finns en stor efterfrågan på stiftelsens medverkan.

Stiftelsens naturområden ska präglas av god skötsel för att gynna såväl besökare som den biologiska mångfalden. Åtgärder dokumenteras och

följs upp. Stiftelsen ingår i ett EU-finansierat Life-projekt och kommer under perioden att kunna utöka förvaltningsarbetet i de mälarnära objekten.

Barn och ungdom

Naturskolornas utveckling i kommunerna stimuleras genom ekonomiskt bidrag i den inledande fasen, utbildning av personal och nätverk. Styrelsens mål är att naturskoleverksamhet utvecklas i varje kommun i samverkan med stiftelsen.

Stiftelsen fortsätter att stimulera till mer utomhuspedagogik i skolorna genom kurser, träffar och olika arrangemang, samt genom att ta fram och sprida metoder och material.

STIFTELSEN SOM RESURS FÖR MEDLEMMARNA

I ökad utsträckning efterfrågas Upplandsstiftelsens kompetens av kommunerna och landstinget. Stiftelsen kan gå in och biträda eller komplettera i olika sammanhang. Det kan gälla förvaltning av biologiskt och besöksmässigt intressanta områden, projektledning, samarbetsprojekt etc. Exempel är lokala naturvårdsprojekt, Biotopia, naturskoleverksamhet samt fredande av naturområden med lokal/regional betydelse. Stiftelsens omfattande arbete med vården av kulturlandskapet förstärker också i betydande grad förutsättningarna för många verksamheter på landsbygden bl.a. genom lönsammare drift, ökade möjligheter för utveckling av nischprodukter och småskalig naturturism.

MÖJLIGHETER TILL GENOMFÖRANDE

I vilken takt och omfattning som de prioriterade frågorna kan utvecklas beror på flera faktorer:

- Årsavgiftens storlek.
- Omprioriteringar.
- Tillgång till externa medel. Flera stora projekt finansieras med medel från t.ex. EU-fonder, Världsnaturfonden WWF och Naturvårdsverket.
- Kompetens hos stiftelsens personal. Genom att ha hög kompetens kan stiftelsen vara pådrivande i att formulera idéer och projekt och söka medel för dessa, liksom i att förbättra befintliga områden och verksamheter.
- Genom samverkan, där stiftelsen ofta har en initierande och samlande roll, skapas resurser och förutsättningar som förstärker möjligheterna att genomföra styrelsens prioriteringar.

EKONOMI

Flerårsplanens ekonomi redovisas i bilaga 1. För år 2013 och kommande år baseras intäkterna på 2012 års årsavgift som är 22,28 kr/invånare från kommunerna och lika mycket från landstinget plus en uppräknings med 1,5 procent per år.

Till de i bilagan redovisade intäkterna och kostnaderna kommer i regel medel för externt finansierade projekt vilka inte påverkar stiftelsens ekonomiska resultat, eftersom intäkter från fonder etc. normalt motsvaras av lika stora kostnader.

VERKSAMHETER

1. NATUROMRÅDEN OCH ANLÄGGNINGAR

De områden som förvärvades under åren fram till 1982 har friluftsliv som dominerande syfte, medan områden som tillkommit senare har bevarande av naturvärden som främsta motiv. En strävan är att öka naturvårdsambitionerna i friluftsområdena och vice versa, utan att för den skull äventyra områdenas huvudsyftet. Stiftelsens områden och leder är en viktig resurs i folkhälsoarbetet.

Områden med anläggningar

Stiftelsen äger fyra områden med anläggningar för övernattning och camping. Drygt 70 byggnader med omgivande marker ingår i det långtidsplanerade underhållet. Avtalen för flera av anläggningarna har setts över för att ge ökad tydlighet i ansvarsfördelningen mellan inblandade parter. Under en uppbyggnadsperiod driver stiftelsen Rullands havsbad och camping i egen regi med syfte att därefter hyra ut en väl fungerande anläggning.

En ram på 1,5 miljoner kronor per år har under de senaste åren avsatts i planen för investeringar. Styrelsen beslutar om investeringstakten och fördelningen mellan områdena i det årliga budgetarbetet.

En löpande översyn sker beträffande anläggningsbestånd och områden som stiftelsens äger.

Naturområden

Stiftelsen förvaltar 34 naturområden, varav 20 är formellt skyddade som naturreservat och ett som kulturresevat. Stiftelsen äger eller är delägare i 17 av områdena. Nya områden tillkommer.

Stora krav ställs på god målstyrd skötsel, tillgänglighet för friluftsliv och information. Vi arbetar särskilt med:

- lokal delaktighet i skötseln
- skötselplaner med uppföljningsbara bevarandemål

- friluftsliv och naturupplevelse
- ökad satsning på information och naturvägledning
- främjandet av biologisk mångfald genom skötsel av naturtyper
- ökad uppföljning och utvärdering.

Stiftelsen satsar medvetet på att öka tillgängligheten till länets naturområden och bidra till att besökarna ska få en bra naturupplevelse. I arbetet ingår att ställa i ordning parkeringsplatser, naturstigar, anslagstavlor med information, fågeltorn, eldstäder etc.

Arbetet med att underlätta för personer med funktionshinder att komma ut i naturen fortsätter. Både fysiska och mentala hinder för naturkontakt ska minskas.

Upplandsstiftelsen utvecklar naturområden för barn, barnfamiljer och lägerskolor och informerar om dessa möjligheter. Vidare försöker stiftelsen både i det ordinarie arbetet och genom olika projekt påverka andra aktörer till större insatser för att ge barn och ungdomar ökad naturkontakt.

Särskilda satsningar görs också för att stärka förutsättningarna för hotade växter och djur i stiftelsens områden. Här handlar det om konkreta åtgärder som röjningar, gallringar, hävd av betesmarker m.m.

Under perioden deltar stiftelsen i ett EU-finansierat projekt, Life+, som ger ekonomiska förutsättningar att öka skötseln och utveckla information m.m. i stiftelsens Mälarnära områden.

Leder

Stiftelsen har huvudansvar för länets vandringsled Upplandsleden och tre kanotleder. Kommunerna har åtagit sig drift- och underhållsansvaret genom avtal med stiftelsen. Upplandsleden vidareutvecklas med slingor av olika karaktär och längd, samt kopplas till andra leder. En tänkbar utökning av Upplandsleden i Heby kommun utreds. Särskilda insatser har påbörjats för att locka ungdomar och andra grupper. Besöksantal och besökarnas typ och önskemål kartläggs i friluftsområden och längs leder.

2. BARN OCH UNGDOM

Stiftelsen har barn och ungdom som särskilt prioriterad målgrupp. Genom att stimulera denna grupp till ökat intresse för friluftsliv och naturvård uppnås särskilt stor effekt av gjorda insatser. Barn och ungdomar kan nås i två situationer: i grupp (skola, förskola etc.) och i vardagliga familjesituationer.

Naturskoleverksamhet

Upplandsstiftelsens naturskola arbetar genom att:

- fungera som ett utomhuspedagogiskt centrum i länet
- sprida utomhuspedagogikens idéer och aktuell forskning till skolor och förskolor i länet
- inspirera till mer naturskoleverksamhet ute på skolorna
- stötta med bra material och läromedel.

Detta sker framförallt genom kurser och träffar med länets lärare. Målet är att utomhuspedagogik ska vara en del av skolans ordinarie arbete.

Stiftelsen arbetar i nära samverkan med kommunernas naturskolor och verkar för att få tillstånd ordinarie naturskoleverksamhet i alla kommunerna.

Nationella utvärderingar visar att svenska grundskoleelever fortsätter att uppvisa sämre resultat i matematik, fysik, kemi och svenska. Även den "biologiska analfabetismen" diskuteras.

Allt fler larmrapporter om överviktiga barn och barn med dålig kondition publiceras också. I skolans läroplan kan man läsa: "Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen."

Inom dessa områden har naturskolor och utomhuspedagogik mycket att tillföra. Upplandsstiftelsens naturskola kommer att fortsätta sprida utomhuspedagogikens idéer till skolor och förskolor, så att detta blir en självklar del av varje skolas verksamhet. Stiftelsen kommer att fortsätta att skapa och sprida övningar som ökar elevernas förståelse för de naturorienterade ämnena, matematik och svenska. Det är ett sätt att bredda verksamheten och få ut fler lärare och elever så att rörelse, samarbete, natur och friluftsliv blir en naturlig del av skolan.

Ekonomiskt stöd kan ges till projekt som främjar utomhuspedagogik.

Naturområden för barn

En ökad samverkan mellan naturskolorna i kommunerna och stiftelsens olika verksamheter planeras för att få ut barnfamiljer och ungdomar i naturen. Det gäller t.ex. att

- anpassa stiftelsens egna och andra naturområden bättre för barn och barnfamiljer
- ordna aktivitetsdagar för familjer på olika platser
- satsa på vardagsnära friluftsliv
- samverka med Biotopia

Lägerskolor

Stiftelsen kommer att utveckla områden för lägerskolor, bidra med utrustning och skapa pedagogiska program.

3. FRILUFTSLIV – FOLKHÄLSA

Utöver att äga och upplåta naturområden, leder, anläggningar och utrustning för friluftsliv främjar Upplandsstiftelsen friluftslivet genom att sprida kunskap och påverka attityder. Detta sker genom information, utbildning, aktiviteter, marknadsföring och riktade projekt. En kontinuerligt utbyggd och förbättrad hemsida är ett viktigt redskap, liksom foldrar och skrifter. Utveckling av arbetsfältet folkhälsa genom friluftsliv/naturkontakt sker kontinuerligt. Barn och ungdom är en prioriterad grupp.

Smultronställen

Smultronställen i naturen syftar till att på olika sätt stimulera länsinvånarna till ökad vistelse i naturen. Insatser ska göras för att underlätta för besökarna att upptäcka och vistas i ett urval av stiftelsens och övriga deltagande parter natur- och friluftsområden. Successivt länkas fler områden till verksamheten.

Viktigt är även att fortsätta stimulera till publika aktiviteter i våra områden, exempelvis genom öppet hus, naturvårdar och guidningar. En speciell satsning görs på barn och ungdom.

Som en del av Smultronställen i naturen stöds lokala verksamheter som syftar till att lyfta fram besöksmål.

Stor vikt kommer att läggas på arbete med information och marknadsföring av naturområden och upplevelser vid Biotopia i Uppsala, ute i övriga kommuner och på t.ex. köpcentra där många människor går att nå. Uppdatering av hemsidan, aktivitetskalender och utflyktstips i tidningar planeras. Smultronställen i naturen har en egen hemsida nära länkad till Biotopias och deltagande parter hemsidor. Genom dessa hemsidor och applikationen Naturtipset till mobiltelefoner hittar länsinvånarna lättare ut i naturen.

Samarbete med Biotopia

Biotopia – Biologiska museet natur i Uppland – i Uppsala fyller en mycket viktig funktion som ett regionalt centrum för naturinformation och "grön turistbyrå". Stiftelsen samarbetar med Biotopia, kommuner och andra organisationer i länet för att presentera utflyktsmål i naturen, bedriva guideverksamhet och ge fördjupad naturkunskap. Stiftelsen deltar aktivt i driften av Biotopia så att verk-

samheten blir länstäckande och bidrar med en tjänst för information/guidning.

Projekt och nätverk

Flertalet projekt sker i nära samarbete med kommunerna och landstinget, andra organisationer och enskilda entreprenörer. Externa medel nyttjas så långt det är möjligt.

Genom referensgruppen för friluftsliv skapas nätverk med de aktörer som arbetar med friluftsliv i länet. Särskilt fokus läggs på arbete med tillgänglighetsfrågor och guidningar/aktiviteter som riktar sig till allmänheten.

Insatser görs för att öka tillgängligheten till länets kuster, sjöar och vattendrag för båtfolk, kanotister, fiskare, skridskoåkare etc.

En fiskeguide ges ut och revideras vartannat år.

Friluftspris och friluftsbidrag

Ett friluftspris delas ut vart annat år till förtjänta personer eller organisationer. Ekonomiskt stöd kan ges till projekt som främjar friluftslivet.

4. NATURVÅRD

Upplandsstiftelsen främjar biologisk mångfald genom att äga och förvalta biologiskt värdefulla markområden samt genom projekt med syfte att värna om växter och djur. Många projekt sker i samverkan med andra organisationer och markägare och med ekonomiskt stöd från bland andra Världsnaturfonden WWF, EU:s fonder och staten.

Skydd av värdefulla naturområden

Upplandsstiftelsens arbete med skydd av värdefull skogsmark har på ett avgörande sätt förstärkt länets möjligheter att freda värdefulla skogsområden genom statliga medel bl.a. genom att leverera omfattande underlag som Länsstyrelsen under perioden kommer att skydda som naturreservat.

Stiftelsen utvecklar samarbetet med kommunerna för att freda värdefulla natur- och friluftsområden av lokal och regional karaktär. Vägledande för arbetet ska vara tillgänglighet och att områdena ska vara intressanta ur besökarens perspektiv såväl som att det ska finnas höga naturvärden. Denna typ av objekt prioriteras inte inom det statliga arbetet. I första hand satsar stiftelsen på skydd av små ur- och naturskogar, lövträdsrika skogar, våtmarker med sumpskogar, skärgårdsområden, tätortsnära områden och andra värdefulla naturområden som är särskilt intressanta för besökare. I arbetet ingår även att se till det långsiktiga behovet av bra besöksplatser i naturen för länets medborgare.

Naturvårdsprojekt

Ekologisk landskapsplanering

Arbetsformen innebär ett nära samarbete med myndigheter, markägare, föreningar och enskilda, med syftet att skydda och vårda arter och miljöer i trakter med särskilt höga naturvärden. Verksamheter bedrivs vid Dalälven, Vällena och Länna. De undersökningar och planer som tas fram leder till konkreta åtgärder i form av såväl skötselåtgärder och naturhänsyn i markanvändningen som reservatsbildning eller andra former av skydd. Ett antal av de olika delprojekten finansieras genom externa medel.

Under perioden fortsätter samarbetet med Holmen Skog AB för att skydda och vårda värdefulla naturmiljöer med ek och lind i Lännastrakten. Ett samarbete med Uppsala kommun med syftet att utveckla utvalda befintliga badplatser samt omkringliggande markområden genomförs.

Vid Dalälven deltar stiftelsen i länsstyrelsens arbete med vattenkraftens påverkan på den unika dalälvsnaturen. Arbetet med vård och restaurering av rikkärr fortsätter och utvecklas i samverkan med kommunen, den lokala naturskyddsföreningen och Bergvik Skog AB. Särskilda insatser görs för älvängsmiljöerna vid Bredforsen.

Samarbetet med Fortum fortsätter, bl.a. genom en mängd konkreta åtgärder för att förbättra förutsättningarna för biologisk mångfald.

Arbetet med hotade arter och miljöövervakning fortsätter.

Insatserna för att utveckla information, naturvägledning m.m. ökas för att göra fler intressanta platser tillgängliga för allmänheten.

Samverkan med Vattenfall AB med syftet att värna naturvärdena i Bredforsens naturreservat utvecklas.

Vård av kulturlandskapet

Stiftelsen har under senare år utvecklat olika samarbetsprojekt med Världsnaturfonden WWF, markägare och andra berörda parter för att driva projekt med syfte att vårda och bevara värdefulla kulturmärken. Genom stiftelsens initiativ har länet beviljats omfattande externa medel till bl.a. Mälarhagar och Roslagshagar.

Upplandsstiftelsen planerar att ta fler initiativ som samordnare av stora projekt. Det är angeläget att stiftelsen kan utveckla denna nyckelposition och att ökade resurser kan skjutas till för kommande projekt.

Mälarprojektet

Hittills har ca 1 000 ha värdefulla ängs- och hagmarker restaurerats. För arbetet i mälarlandskapet planeras under perioden följande:

- Ytterligare restaureringar genomförs.
- Flera intressanta platser ställs i ordning för besökare.
- Utförda restaureringar ska följas upp.

Roslagshagar

Det kustnära kulturlandskapet i de tre kustkommunerna har mycket höga natur- och kulturvärden. Upplandsstiftelsen verkar i kontakt med över hundra markägare, djurhållare m.fl. Arbetet fortsätter under perioden med restaurering och vård av kulturmarker, inventeringar och uppföljning av gjorda insatser. Under perioden planeras fortsatt arbete med hotade arter i området. Information till brukare och allmänhet genom kurser, guidningar, skyltar, nyhetsbrev, hemsida m.m. utvecklas ytterligare.

Norra Roslagen har utsetts till ett av tre landskapsområden där Världsnaturfonden WWF tillsammans med stiftelsen och andra kommer att verka för att utveckla naturvärdena.

Världsnaturfonden WWF och Upplandsstiftelsen har träffat överenskommelse om att gemensamt driva ett treårigt projekt med inriktning mot skötsel av våtmarker, ängs- och hagmarker. Projektet finansieras genom donationer.

Ett projekt finansierat via EU:s utvecklingsfond "Central Baltic Interreg IV A" kommer att genomföras under perioden med syftet att förstärka företagandet i anslutning till vården av landskapet. Förutom Upplandsstiftelsen ingår även organisationer från Estland och Lettland.

Under perioden arrenderar Upplandsstiftelsen ett flertal ängs- och hagmarker med höga naturvärden för att tillsammans med djurhållare bevara hotade växter och djur.

Arbetet i Hållnäs fortsätter och utvecklas bl.a. genom att flera ängs- och hagmarker restaureras och hävdas av betesdjur.

Utveckling av våtmarkernas naturvärden

Arbetet med att utveckla våtmarkernas naturvärden fortsätter. En grundidé är att i ökad grad tillvarata våtmarkernas betydelse som naturliga närsaltsfilter samtidigt som förutsättningarna för både växter och djur förbättras. I arbetet ingår att utveckla skötseln av områdena och bidra till att såväl foder som bio-bränslen kan produceras. Insatserna avser också att leda fram till flera iordningställda besöksplatser för allmänheten med information om växt- och djurliv m.m.

Världsnaturfonden genomför under perioden ett våtmarksprojekt runt Östersjön. Upplandsstiftelsen kommer att delta i arbetet med två utpekade våtmarksobjekt.

Satsning på lokala naturvårdsprojekt LONA

Under perioden gör staten en satsning på lokala naturvårdsprojekt och satsar i storleksordningen 1,7 miljoner kronor per år i Uppsala län. Motsvarande belopp behövs från kommunerna och Upplandsstiftelsen som medfinansiering. Stiftelsen kommer att samverka med länets alla kommuner i olika projekt.

Lokala samverkansprojekt

Ängsmarker vid Vendelsjön

Samarbetet med föreningen Vendelsjön fortsätter med restaurering av strandängar samt utformning av information till besökare.

Ängar vid sjön Kärven

Stiftelsen stöder under perioden lokala krafters insatser för att förbättra förutsättningarna för fågellivet.

Ytterligare objekt planeras tillkomma under perioden bl.a. i Örbyhustrakten.

Hotade växter och djur

Arbetet med att stärka förutsättningarna för hotade arter utvecklas vidare. Stiftelsen planerar att arbeta med ett antal utvalda arter. Dessa arter, bl.a. cinnoberbagge och mnemosynefjäril, finns i de områden som förvaltas av stiftelsen eller i de projekt som bedrivs. Arbetet kommer att ske i samverkan med Länsstyrelsen och med delfinansiering från staten. Många av arterna har särskilda åtgärdsprogram (ÅGP).

Gräsöfonden

Gräsöfondens instiftare, Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen, avser att förstärka verksamheten under perioden. Projektmedel har beviljats till Gräsöfonden för att ställa i ordning cirka tio besöksplatser på Gräsön.

Vattenvård – en utveckling av sjöar och vattendrag

Upplandsstiftelsen har under en längre tid verkat för att förbättra kunskaperna om länets kustvatten. Arbetet är sammanställt och berörda kommuner, Länsstyrelsen och andra engagerade parter har fått tillgång till avrapporteringen. Materialet används framöver som underlag inom tillstånds- och planeringsverksamheter m.m.

Kustfiskbestånden av abborre, gädda och sik visar en mycket negativ utveckling. Under perio-

den genomförs åtgärder för att inrätta fredningsområden, återställa kustmynnande vattendrag samt biotopvård i och runt kustområdena. Naturvårdsverket stöder arbetet i Tierps och Östhammars kommuner.

I samverkan med Länsstyrelsen underhålls den GIS-baserade databasen över marina grundområden. Arbetet med Östhammarsfjärden och Granfjärden fortsätter under perioden i samverkan med Östhammars kommun m.fl.

Åtgärder för att förbättra biotoper för bl.a. harr i Bredforsens naturreservat planeras i samverkan med flera intressenter.

I samverkan med en förening samt Heby kommun planeras åtgärder för att förbättra vattensituationen i Vansjön, Heby kommun.

Insatserna för att förbättra förutsättningarna för länets landskapsfisk asp fortsätter bl.a. vid Vansjöbro i Enköpings kommun och i Fladån nära Almunge. Medel för detta söks från olika fonder.

Samverkan med Uppsala kommun fortsätter vad gäller uppföljande fiskinventeringar i Fyrisån och återställande av fler lekplatser.

Arbetet med att kartlägga naturvärden i vatten inom stiftelsens objekt och landskapsområden fortsätter, bl.a. i Bredforsen i Dalälven.

Vidare diskuteras ett samarbetsprojekt där betespåverkan på vatten- och landmiljöer studeras.

Vattenarbetet inriktas också mot att biträda kommunerna, exempelvis genom framtagande av skötselplaner rörande biologiskt intressanta vattenmiljöer bl.a. runt Uppsala.

Upplandsstiftelsen fortsätter genom olika metoder att skydda särskilt värdefulla fågelområden från mink. Arbetet kommer att drivas vidare med medel från staten.

Ökad samverkan med kommunerna

Under perioden utökas samarbetet mellan kommunerna och stiftelsen. Förutom ovanstående planeras som exempel följande:

- Samarbete inleds med Enköpings kommun med syftet att underlätta för fisk och andra arter att vandra upp i Enköpingsån. Stiftelsen deltar i utformningen av den nya vattenparken för att främja biologisk mångfald. Ett förslag till skötselplan för Gröngarnsåsen planeras. Ett gemensamt projekt med syftet att utveckla ett uteklassrum för skolbarn genomförs med bl.a. vindskydd, eldstäder etc. Ett projekt planeras för att i ökad grad tillgängliggöra Vattenparken i Enköping.
- Upplandsstiftelsen avser att i Östhammars kommun delta i arbetet med att utveckla naturvärdena runt Dannemorasjön. Stiftelsen ingår i det Vattenråd som bildats. Åtgärder för att förbättra

tillgängligheten vid Filmsjön genomförs. Stiftelsen är engagerad i arbetet med att förbättra tillståndet i Östhammarsfjärdarna.

- I samarbete med Håbo kommun och föreningar utvecklas Kalmarnäsreservatet och naturskolan. Förvaltningen av Granåsens naturreservat utvecklas.
- Samverkan med Uppsala kommun i bl.a. Biotopia, Lämnatrakten, Wik och åtgärder för fisken asp genomförs. En skötselplan för Fjällnora tas fram under perioden.
- Samarbete planeras med Tierps kommun avseende iordningställande av besöksanordningar vid Ängskär. Stiftelsens medverkan i ansökningar om medel planeras bl.a. med utformning mot kustkultur. Arbetet fortsätter vid Ledskär och Vendelsjön. Under perioden utvecklas arbetet med Roslagshagar i Hållnäs.
- Biotopkartering och åtgärdsplan för Knivstaån i samverkan med Knivsta kommun.
- Arbetet fortsätter i Älvkarleby med både slåtterprojekt och skydd av tätortsnära område.
- Samarbetet med Heby kommun fortsätter angående förvaltning av Östa, iordningställande av vandringsleder samt utveckling av naturbetesmarker. Stöd till arbetet med slåtter- och våtmarker genomförs. Arbetet med specifika insatser för fjärilsfaunan utvecklas på tre områden inom kommunen.

Naturvårdspris och naturvårdsbidrag

Upplandsstiftelsens naturvårdspris delas ut vart annat år. Ekonomiskt stöd ges till projekt som främjar praktiskt naturvårdsarbete.

5. INFORMATION OCH MARKNADSFÖRING

Stiftelsens informationsarbete ska:

- öka intresset för naturvård och friluftsliv
- ge praktisk information om friluftsvksamheter, Smultronställen i naturen och naturområden
- göra stiftelsen känd som en kraftfull och kompetent regional organisation för naturvård, friluftsliv och utomhuspedagogik.

Hemsidan www.upplandsstiftelsen.se utvecklas och uppdateras kontinuerligt. Den för Smultronställen i naturen gemensamma hemsidan www.smultronstallen.nu och applikationen Naturtipset till mobiltelefoner uppdateras genom stiftelsens försorg. Exempel på andra insatser är

- Produktion av foldrar och skrifter samt spridning av dessa, särskilt till utvalda målgrupper.
- Årsskrift.

- Kurser, konferenser, seminarier.
- Information inom ramen för projekt.
- Medverkan i utställningar.
- Information vid naturområden i form av främst skyltar, foldrar och naturstiggar.
- Aktivt stöd till den regionala informationscentralen vid Biotopia i Uppsala.
- Översättning av information till engelska.

OBS att stämman beslöt att uppräkningsgraden av årsavgiften för år 2013 ska vara 1,5 % och inte 3 % som styrelsen föreslog i den preliminära budgeten nedan.

Upplandsstiftelsen

BUDGET FLERÅRSPLAN 2013–2015 (tkr) Med 3 % uppräkningsgrad av medlemsavgiften

Bilaga 1

(utöver befolkningsökningen)

Ansvar	Budget 2011	Budget 2012	Flerårsplan 2013	Flerårsplan 2014	Flerårsplan 2015	Not	
Intäkter							
201	Årsavgifter	14 358	14 966	15 542	16 101	16 679	1)
201	Kansli & gemensamt	388	250	250	250	250	2)
31	Anläggningar: arrenden & hyror	1 586	1 617	1 617	1 649	1 649	
315	Drift camping		7 231	7 448	0	0	3)
32	Områden: arrenden, miljöersättningar	1 307	1 470	1 514	1 560	1 606	
33	Naturvård och markskydd	0	0	0	0	0	
34	Leder	0	57	57	57	57	
4	Barn & ungdom, naturskola	85	85	50	50	50	
5	Friluftsliv	50	50	50	50	50	
Summa intäkter		17 774	25 726	26 528	19 716	20 341	
Kostnader							
201	Kansli & gemensamt	3 314	3 155	3 250	3 347	3 448	
201	Egen insats i externa projekt	785	809	833	858	884	
202	Förtroendevalda	500	500	500	500	515	
31	Anläggningar	2 997	2 882	3 118	3 262	3 360	4)
315	Drift camping		7 071	7 448	0	0	3)
32	Områden skötsel	3 313	3 583	3 690	3 801	3 915	
33	Naturvård och markskydd	4 094	4 467	4 601	4 739	4 881	
34	Leder	309	409	421	434	447	
4	Barn & ungdom, naturskola	999	1 079	1 111	1 145	1 179	
5	Friluftsliv	1 463	1 507	1 552	1 599	1 647	
Summa kostnader		17 774	25 462	26 526	19 685	20 276	
Årets resultat		0	264	2	31	65	

Noter Förutsättningar

- 0) Budgeten förutsätter att kostnadsutvecklingen är högst 3 %.
- 1) Medlemsavgiften år 2013 baseras på 338 630 invånare den 31 december 2011 samt att befolkningsökningen åren därefter beräknas bli 2 000 personer/år.
- 2) Räntor 50 tkr och kanslibidrag från projekt 200 tkr år 2012, sedan ingen ändring.
- 3) Rullsands camping och Ängskärs havscamping utarrenderas senast från år 2014.
- 4) Ökade avskrivningar år 2013 och 2014.



Områden som stiftelsen äger helt eller delar av:

Båtforstorpet, Bredforsens naturreservat, Lingnåre kulturresevat, Ångskärs naturreservat, Skaten-Rångsen naturreservat, Kallriga naturreservat, Rävsten, Oxhagens naturreservat, Gåsholmens naturreservat, Långnäsets naturreservat, Ola skifte naturreservat, Pansaruddens naturreservat, Torslundagropen, Fageruddsåsens naturreservat, Kalmarnäslandets naturreservat, Härjarö naturreservat och Norra Björkfjärdens naturreservat.